

การใช้นวัตกรรม LESSON STUDY ด้วยวิธีการแบบเปิด (OPEN APPROACH)

ในการศึกษาแนวคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

Innovative Use Lesson Study With An Open Approach

To Learning Musical Concept For Grade 4 Students

At Demonstration School Of Khon Kaen University

ภูมินทร์ ชาลีการ¹

Phumin Chaleekarn,

วัชรินทร์ ศรีรักษา, จิราภรณ์ วุฒิพันธุ์²

Watcharin Sriraksa, Jiraporn Wuttipan

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ฝ่ายประถม (ศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับชั้น D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ ชั้น D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในการเก็บข้อมูลเครื่องมือดังนี้ แบบบันทึกหลังการสอน แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน กล้องบันทึกภาพนิ่ง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพคือการใช้การบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic description)

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการคิดในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของนักเรียนมักจะมาจากการที่นักเรียนได้มีการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับจินตนาการของตนเองร่วมกับการเรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งมาจากกระบวนการคิดของนักเรียนเพื่อที่จะหาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยที่ครูผู้สอนเป็นคนกำหนดขึ้น ซึ่งผลงานของนักเรียนได้สะท้อนผลออกมาเกินความคาดหวังของครูผู้สอน นั่นคือการที่นักเรียนสามารถบอกวิธีการรักษาเครื่องดนตรีได้โดยที่ไม่มีใครบอกและนักเรียนบางคนยังสามารถสอนวิธีการอ่านโน้ตที่ตนเองแต่งขึ้นใหม่ให้กับเพื่อนได้อีกด้วย ซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนบางคนจะไม่กล้าที่จะแสดงออก แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นั้นทำให้นักเรียนมีความกล้าที่จะคิดและกล้าที่จะแสดงออกได้อย่างเหมาะสมและมั่นใจ ทำให้เห็นถึงการที่นักเรียนมีความสุขและสนุกกับกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำ และนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างโดดเด่นอีกด้วย โดยสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนสามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีผลสรุปดังนี้ นักเรียนในระดับชั้น D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ทั้งหมด 73 คน มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ 28.68 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแยกประเภทเครื่องดนตรี การบำรุงรักษาเครื่องดนตรี การเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรี ทฤษฎีพื้นฐานทางด้านดนตรี เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี คิดเป็นร้อยละ 95.62 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่คาดหวังไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การใช้นวัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาการทางด้านกระบวนการคิดและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องของดนตรีมากขึ้นและทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถทำให้ครูผู้สอนได้รู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการคิดของนักเรียนในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอนทางด้านการเรียนดนตรีในโอกาสต่อไปได้อีกด้วย

คำสำคัญ: การใช้นวัตกรรม LESSON STUDY, แนวคิดทางการเรียนดนตรี, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิธีการแบบเปิด (OPEN APPROACH)

Abstract

This research aims to research. 1) Study cognitive learning music of students in Grade 4.2) Study the achievement of all students in Grade 4. The following data collection tools, coaching record, a classroom observation notes, a camera, an achievement test. Qualitative data analysis is the use of analytic description.

The research found. That thinking process to resolve in the problems situation of students comes from the student apply knowledge and original experience. Correlates it with their own imagination together with new learning experiences that occurred as a sequence of steps. Which comes from the thinking process of the students, the thought process of students in order to find answers from situation problems in class established by the teacher. The works of the students

reflected exceeded expectations of teachers, That is. Students can tell how to maintenance music instruments by nobody told. Students can be taught how to read music new-created with a friend of his. Typically, some students would not dare to express themselves. But since the event with an open approach. Gives students the courage to dare to think and express themselves appropriately and confidently. Showed that the students are happy and enjoy the activities that the students have made. And students express the behavior prominent as well. The things that happen in the classroom can impact extends to the achievement. Which are summarized as follows: Students in Grade 4, a total of 73 people with an average score of the test achievement is 28.68 points out of the 30 scores. Shows that students have a better understanding and ability to apply in relation to, Music Instruments classified, Maintenance musical instruments, Appreciative of music instrument, The basic theory of musical, Musical symbols. Accounting for 95.62 percent, higher than the expected assumptions.

Thus, the researchers concluded that innovative use of Lesson Study with an open approach. Can enhance and develop the thinking process and the achievement of students. Students gain knowledge and understanding about music. And allow students to apply their knowledge to solve current problems appropriately correct and creatively. Can make the teachers know about behavior and the idea in solve the various problems of the students and can be used as a guideline for Teaching Musical in the future as well.

Keywords: Achievement, Innovative use Lesson Study, Learning musical concepts, Open Approach

บทนำ

การศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการสอนดนตรีเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นทฤษฎีและเป็นการเรียนที่ครูบอกแล้วให้นักเรียนจำ ทำให้การเรียนการสอนดนตรีเป็นเรื่องที่น่าเบื่อสำหรับนักเรียนที่ไม่มีทักษะทางดนตรีหรือมีพรสวรรค์อยู่ในตัว เป็นการสอนที่ไม่ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดที่นักเรียนหรือคนรุ่นใหม่สามารถฝึกทักษะการคิดได้ตามนโยบายการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรี เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดให้กับนักเรียน

โดยในปัจจุบันนักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้พัฒนาและนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง แต่หากพิจารณาทางด้านดนตรีศึกษา (Music Education) แล้วพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนนั้นยังไม่หลากหลายเท่าศาสตร์การสอนของแขนงวิชาอื่น ๆ ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาต่อไปได้อีกมากจากปัญหาดังกล่าวนั้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจและให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้น และได้พยายามนำวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนด้านดนตรีมาปรับใช้เพื่อให้บรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนส่งเสริมต่อการเรียนรู้เพิ่มทักษะการคิดและเข้าใจเนื้อหาของนักเรียนได้ดีมากขึ้น (วนิดา พรหมบุตร และคณะ, 2555)

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นนวัตกรรม (Innovation) ที่เป็นวิธีการ (Method) หลักในการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา และได้รับการยอมรับตลอดมาว่าเป็นวิธีการที่ทำให้การสอนดีขึ้นอย่างยั่งยืนและมั่นคง เป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู ที่เป็นการ ปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเอง (Teacher - led instructional improvement) และเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครู โดยไม่ต้องรอผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก โดยจุดประสงค์หลักหรือจุดเน้นก็คือนักเรียน (Student-focused) ดังนั้นการนำแนวทางนี้มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู จึงก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการสอนของครู ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาวิธีการสอนและต่อ

การเรียนรู้ของนักเรียน (Lewis, 2002; Lewis and Bery, 2006; Shimizu, 2006; Isoda, 2006; Wang, 2006 อ้างถึงใน นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552)

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นแนวทางหนึ่งซึ่งสามารถระดมความคิดสะท้อนประสบการณ์จากผู้สอนและผู้ร่วมสร้างแผนมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาที่พบในแต่ละชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ (วนิดา พรหมบุตร และคณะ, 2555)

ในปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ได้นำกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process) ควบคู่กับการพัฒนาการใช้ปัญหาปลายเปิด (Open Approach) ในชั้นเรียนตามแนวทางของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ มาปรับใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้แก่ สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการนำร่องและหาทิศทางการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพสำหรับนักเรียนระดับประถม โดยเฉพาะโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มีการนำกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process) และปัญหาปลายเปิด (Open Approach) มาปรับใช้ในกลุ่มสาระดนตรี จึงเป็นการเริ่มต้นศึกษาเป็นครั้งแรกของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนการสอนแบบเปิด (Open Approach) โดยแนวคิดของระบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry) ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ในวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ต้องอาศัยทักษะกระบวนการคิด กิจกรรมที่นำมาใช้จะเป็นกิจกรรมที่หลากหลายทั้ง เกมส์ กรณีตัวอย่าง บทความ ข่าว ฯลฯ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่นำมาใช้จะสร้างเป็นสถานการณ์โดยใช้เป็นปัญหาปลายเปิด สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะประกอบไปด้วย 3 สถานการณ์ดังนี้ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547 อ้างถึงใน ณัฏชา ทุนธรรมนอก, 2553)

สถานการณ์ A

เป็นการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยครูนำเสนอสถานการณ์การแก้ปัญหาในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นให้ได้แนวทางหรือคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนพยายามคิดหาคำตอบ หรือแนวทางเพื่อตอบคำถามของปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่กว้างขวาง

สถานการณ์ B

เป็นการสืบเสาะหาข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตนโดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ โดยครูชี้แนะให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ หรือแนวคิดอื่น ๆ ที่หลากหลาย ที่ได้มาเพื่อบูรณาการคำตอบให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นความรู้ใหม่ที่สูงกว่าความรู้เดิม

สถานการณ์ C

เป็นการเน้นสถานการณ์ใหม่ที่พัฒนาขึ้นมากกว่าที่มีอยู่ นักเรียนพยายามที่จะสร้างปัญหา โดยอาศัยพื้นฐานจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากสถานการณ์ B และจากการที่ได้แก้ปัญหา นักเรียนจะสามารถหาคำตอบที่มีลักษณะโดยทั่วไปมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการนี้จะสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในหลากหลายรูปแบบ เป็นการส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างอิสระของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้รับรู้ความคิดเห็น และนำคำตอบหรือแนวคิดที่แตกต่างนั้นมาค้นหาความสัมพันธ์ เป็นความคิดรวบยอดของตนเองและที่สำคัญวิธีการนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายและเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและพบแนวทางแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเอง

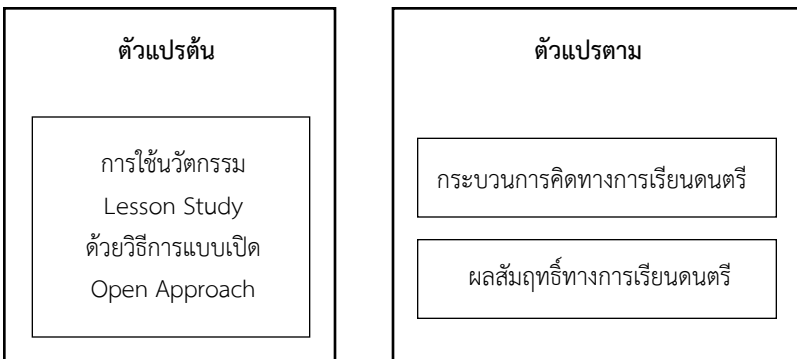
ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำนวัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการสอนแบบเปิด (Open Approach) ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถกระตุ้นการคิดตามพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแต่ละคน และเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนมีความคิดนอกกรอบในเชิงสร้างสรรค์ทำให้ผู้สอนสามารถเข้าใจและรู้ถึงลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้นเพื่อที่จะนำไปศึกษาในการศึกษาแนวคิดทางการเรียน

ดนตรีของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) รวมไปถึงการศึกษา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. แนวคิดทางการเรียนดนตรี หมายถึง กระบวนการคิดในแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ในคาบเรียน ซึ่งนำไปสู่กระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในวิชาดนตรี
2. การสอนแบบเปิด (Open Approach) หมายถึง การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิดในการไขแก้ปัญหาของนักเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด

สถานการณ์ปัญหาขึ้นมา ประกอบด้วย 3 สถานการณ์ดังนี้ สถานการณ์ที่ 1 เป็นการกำหนดสถานการณ์ปัญหาโดยครูผู้สอน สถานการณ์ที่ 2 เป็นการใช้ทักษะการคิดหรือวิธีการปฏิบัติของนักเรียนเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญห และสถานการณ์ที่ 3 เป็นการนำเสนอกระบวนการคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ไขในสถานการณ์ปัญหา และในขั้นสรุปจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูและนักเรียนเพื่อให้การเรียนรู้การสอนในคาบเรียนนั้นสามารถบรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายของคาบเรียนได้

3. นวัตกรรม Lesson study หมายถึง การศึกษาชั้นเรียนซึ่งเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของกลุ่มครูผู้สอน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. การประชุมวางแผนของกลุ่มครูผู้สอน 2. การสังเกตชั้นเรียน 3. การวิเคราะห์กระบวนการคิดของนักเรียน 4. การสะท้อนผลร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้สังเกตชั้นเรียนหลังจากที่ได้ทำการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะได้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมและวิธีการคิดของนักเรียน และนำไปพัฒนาแผนการสอนในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. นักเรียนระดับยูนิต D หมายถึง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการนำไป ประยุกต์ใช้ของนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการแยกประเภทเครื่องดนตรี การบำรุงรักษาเครื่องดนตรี เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน ข้อสอบ 30 ข้อ ซึ่งได้มาจากกำหนดการสอน 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 7 แผนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บ รวบรวมมาวิเคราะห์ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาจากกระบวนการคิดของนักเรียนในการเรียนดนตรี ซึ่งเป็นการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic description) โดยเป็นการวิเคราะห์จากกระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากพฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรมทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) จากกำหนดการสอนทั้งหมด 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้

ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรี โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ของคะแนนแบบทดสอบที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมาจากกำหนดการสอนทั้งหมด 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 7 แผนการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวนข้อสอบ 30 ข้อ

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ประจำปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 73 คน

2.2 เนื้อหาที่ใช้ในงานวิจัย คือ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ปีพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี

2.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ปีการศึกษา 2556

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี จำนวน 7 แผนการเรียนรู้

3.2 แบบบันทึกหลังการสอน

3.3 แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน

3.4 กล้องบันทึกภาพนิ่ง

3.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิดด้วยนวัตกรรม Lesson Studyโดยใช้วิธีการ แบบเปิด (Open Approach) ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน ด้วยตนเอง ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 7 แผนการเรียนรู้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรายละเอียดดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้สอนภายในกลุ่มสาระ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ปีพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระดนตรี เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้และสร้างแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดและนำมาใช้เป็นแผนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 7 แผนการเรียนรู้

4.2 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นร่วมกับครูผู้สอนในกลุ่มสาระดนตรีมาทำการสอน โดยมีการสังเกตชั้นเรียนในขณะทำการสอนและคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ปลายเปิด การแสดงออกของนักเรียนในการทำงานและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่มรวมไปถึงการยอมรับฟังคิดของผู้อื่นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

4.3 ผู้วิจัยและครูผู้สอนภายในกลุ่มสาระร่วมกันสะท้อนผลหลังจากการจัดการกิจกรรม ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสรุปความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของนักเรียน

4.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ขั้นตอนในการสร้างและการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

4.4.1 ศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ สาระดนตรี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ปีการศึกษา 2556

4.4.2 แบ่งเนื้อหาตามแผนจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสร้างแบบทดสอบ

4.4.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอบที่สร้างขึ้นให้ครูผู้สอนประจำกลุ่มสาระพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.4.4 นำตารางความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ไว้พร้อมนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item-Objective: IOC)

4.4.5 นำข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ในการศึกษาแนวคิดทางการเรียนดนตรีจากการใช้วัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ของนักเรียนระดับยูนิท D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic description) กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์กระบวนการคิดของนักเรียนในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ปลายเปิดและจากพฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรมทางการเรียนดนตรี

2. ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีผู้วิจัยได้นำค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ของคะแนนแบบทดสอบมาใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีของนักเรียนระดับ ยูนิท D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) จากกำหนดการสอน 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 7 แผนการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับ ยูนิท D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ดังนี้

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การจัดหมวดหมู่เครื่องดนตรี พบว่า นักเรียนสามารถแยกประเภทเครื่องดนตรีและวิธีคิดที่แตกต่างกัน เช่น มีการแยกเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีไทย โดยนักเรียนให้เหตุผลว่าเป็นเครื่องดนตรีที่อยู่ในประเทศไทย และกลุ่มเครื่องดนตรีสากลนักเรียนให้เหตุผลว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่ได้ผลิตในประเทศไทย พร้อมสามารถแยกเครื่องดนตรีตามลักษณะการบรรเลง คือ ดิด สี ตี เป่า ได้อย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการจัดหมวดหมู่และแยกประเภทของเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดี

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บทบาทหน้าที่เครื่องดนตรี พบว่า นักเรียนมีการระดมความคิดในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ดังนี้ นักเรียนสามารถแยกให้เป็นกลุ่มดนตรีไทย กลุ่มดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มดนตรีสากล และสามารถอธิบายเกี่ยวกับเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นที่เลือกมานั้นได้อย่างถูกต้อง นักเรียนสามารถแยกหน้าที่ของเครื่องดนตรีตามลักษณะการบรรเลงได้ คือ ดิด สี ตี เป่า นักเรียนแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีตามความรู้เดิมที่รู้จัก คือ นักเรียนนำเครื่องดนตรีที่รู้จักแยกเอาไว้อีกกลุ่มหนึ่ง และนำเครื่องดนตรีที่ไม่รู้จักไว้อีกกลุ่มหนึ่ง แล้วนักเรียนจึงอธิบายเกี่ยวกับหน้าที่ของเครื่องดนตรี และแบ่งตามรูปแบบในการบรรเลง คือ แบ่งตามเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะและแบ่งตามเครื่องดนตรีที่ใช้ดำเนินการทำนอง ซึ่งทำให้รู้ว่านักเรียนมีความรู้และสามารถแยกบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดี

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง รู้คุณค่าดนตรี พบว่า ความรู้สึกที่นักเรียนได้ร่วมกันกับเพื่อนภายในกลุ่มเขียนลงไปในนั้นมีความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย ดังนี้ เมื่อได้ฟังและดูสื่อ VCD แล้ว มีความรู้สึกที่ผ่อนคลายหายเหนื่อย หายว่วง สนุกสนานเป็นบางครั้งและบางช่วงก็ตื่นเต้นเร้าใจรู้สึกว่ายู่ในความฝัน เศร้า และเหนื่อย อ่อนล้า ว่องนอน รู้สึกเหมือนนั่งดูหนังอยู่ในโรงหนัง มีทั้งความสนุกและ

ต้นเต็น และนักเรียนในกลุ่มที่ 2 สามารถแบ่งลักษณะในการคิด โดยมีคำตอบ ดังนี้ 1. แบ่งตามอารมณ์ต่าง ๆ เช่น สนุกสนาน เศร้า อ่อนไหว อ่อนหล้า 2. เป็นกำลังใจให้ตัวเองได้ 3. ทำให้เกิดความอยาก ซึ่งความรู้สึกที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงออกมานั้นทำให้รู้ว่านักเรียนได้มีการนำความรู้สึกที่ตนเองได้รับและความรู้สึกที่ผู้อื่นได้รับมาเปรียบเทียบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกซึ่งกันและกันเพื่อนำมาปรับใช้เป็นคำตอบภายในกลุ่มของตนเอง

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง บำรุงรักษาเครื่องดนตรี พบว่านักเรียนส่วนมากจะมีคำตอบที่คล้าย ๆ กัน คือ ใช้ผ้าที่แห้งและสะอาดเช็ด ใช้ไม้ขนไก่ปิดทำความสะอาด เพื่อไม่ให้มีฝุ่นมาจับที่เครื่องดนตรี แต่มีนักเรียนกลุ่มที่ 1 สามารถบอกได้ว่าเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นมีการดูแลและบำรุงรักษาที่แตกต่างกัน ดังนี้ เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องสาย ได้แก่ เครื่องดีดเครื่องสี ซึ่งเป็นลวดหรือทองเหลือง ควรใช้ผ้าชุบน้ำมันที่ใช้สำหรับกับเครื่องสายโดยเฉพาะเช็ดก่อน ไม่เช่นนั้นสายจะเกิดสนิม จากนั้นจึงเก็บเข้าที่หรือเก็บเข้ากล่องให้เรียบร้อยเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องตีควรใช้ผ้าแห้งที่สะอาดเช็ดโดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องหนังที่ทำจากหนังสัตว์ ถ้าใช้ผ้าเปียกเช็ดจะทำให้หนังของหน้ากลองหลุดลอกได้และจะทำให้ใช้งานไม่ได้นาน เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องเป่า หลังจากการเป่าเสร็จแล้วควรเช็ดให้แห้งด้วยผ้าสะอาด เพราะเมื่อเป่าเสร็จแล้วอาจจะมีคราบน้ำลายหรือคราบอื่น ๆ ปะปนมาด้วย จึงใช้ผ้าเช็ดและควรเก็บใส่ถุงผ้าหรือใส่กล่องของเครื่องดนตรีนั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความชื้น เพราะความชื้นจะทำให้เครื่องดนตรีมีคราบเขียวและอาจจะมีเชื้อโรคติดอยู่กับเครื่องดนตรีได้ จากคำตอบดังกล่าวทำให้รู้ว่านักเรียนได้มีการใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับคำตอบและทำให้เพื่อนนักเรียนร่วมชั้นเรียนได้ความรู้ใหม่ซึ่งได้มาจากเหตุผลที่นักเรียนตอบในคาบเรียน **ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง พัฒนาการอ่านโน้ต** พบว่า เมื่อนักเรียนได้ดูและปฏิบัติตามสื่อ VCD ไปพร้อม ๆ กันเสร็จเรียบร้อย ครูผู้สอนให้ตัวแทนนักเรียนภายในชั้นเรียนมาเขียนโน้ตเพลงหน้าชั้นเรียน และนักเรียนแต่ละคนต่างยกมือขึ้น เพราะอยากที่มาเขียนโน้ตเพลง และมีความสุขในการเขียนโน้ตที่หลากหลายเพื่อให้เพื่อนนักเรียนภายในชั้นเรียนปฏิบัติ

ตามและนักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องตามอัตราส่วนของจังหวะโน้ตในดนตรีไทย โดยมีทั้งจังหวะตกและจังหวะยก ซึ่งนักเรียนสามารถบอกขั้นตอนในการอ่านได้อย่างถูกต้อง และสามารถบอกประโยชน์ของการอ่านโน้ตได้ คือ สัญลักษณ์ทางดนตรีทำให้รู้ว่าเสียงของตัวโน้ตมีเสียงต่ำหรือเสียงสูง

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง พัฒนาการอ่านโน้ต 2 พบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มมีวิธีการคิดและวิธีการปฏิบัติในการอ่านโน้ตท่องโน้ต และปฏิบัติกับเครื่องดนตรี ดังนี้ นักเรียนกลุ่มที่ 1 มีการอ่านโน้ตดูก่อนว่ามีตัวโน้ตอะไรบ้าง แล้วค่อยจึงฝึกท่องโน้ตด้วยวิธีการปรบมือเข้ากับจังหวะในโน้ต ว่าเป็นจังหวะตกหรือจังหวะยก เมื่อท่องโน้ตได้แล้วจึงจะปฏิบัติกับเครื่องดนตรี และในการปฏิบัติกับเครื่องดนตรี นักเรียนมีการลำดับตามความสามารถของแต่ละคนคือการยอมรับว่าตนเองเล่นเครื่องดนตรีได้มาน้อยตามลำดับภายในกลุ่มแล้วให้เพื่อนคนที่เล่นเครื่องดนตรีได้ดีที่สุดในกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน และนักเรียนกลุ่มที่ 4 ได้มีการนำเครื่องดนตรีมาเคาะฟังเสียงตามโน้ตก่อนแล้วค่อยท่องโน้ตตามไปด้วย จากนั้นก็ปรบมือตามจังหวะโน้ตอีกครั้ง และลองเล่นดูอีกครั้งว่าตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกันก็เริ่มใหม่ ในขั้นการนำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนแต่ละกลุ่มได้มีการคัดเลือกคนที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ดีที่สุดในกลุ่มเป็นคนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ทำให้รู้ว่่านักเรียนมีการจัดระเบียบและการจัดข้อมูลที่ดีในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนภายในกลุ่มมีการให้เกียรติและให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง พัฒนาการอ่านโน้ต 3 พบว่า ในช่วงที่นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มนั้น นักเรียนได้แสดงออกทั้งความสามารถในการอ่านโน้ต เขียนโน้ต และเล่นโน้ตเพลงที่กลุ่มของตนเองแต่งขึ้นมาใหม่ได้อย่างดีเยี่ยม และในขณะเดียวกันนั้นครูผู้สอนได้คอยสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 2 สามารถแต่งโน้ตเพลงขึ้นได้อย่างรวดเร็ว แต่บางกลุ่มก็สามารถแต่งเพลงได้ช้ากว่า เนื่องจากเกิดกระบวนการคิดที่แตกกันและมีการเรียบเรียงตัวโน้ตที่แตกต่างกัน ซึ่งครูผู้สอนได้สังเกตกระบวนการคิดของนักเรียนดังนี้ นักเรียนใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมนั้นก็เป็นการนำเอาเพลงที่เคยฟังมาปรับปรุงให้เข้ากับเครื่อง

ดนตรีที่มีในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนเห็นว่าเป็นการที่ดีที่นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และนักเรียนกลุ่มที่ 3 มีการแยกกันแต่งเพลงโดยการให้แต่ละคนแต่งเพลงของตัวเองมาเสนอเพื่อนในกลุ่มและร่วมกันเลือกว่าจะเอาโน้ตตัวไหน ห้องเพลงที่เท่าไรและร่วมกันเรียบเรียงใหม่ ซึ่งกลุ่มนี้ใช้เวลาค่อนข้างนานในการแต่งเพลง ในขั้นสรุปของชั้นเรียนนักเรียนสามารถเข้าใจถึงการอ่านโน้ต เขียนโน้ต และนักเรียนสามารถสรุปได้โดยการคิดวิเคราะห์จากความรู้ที่ได้รับจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน คือ โน้ตเพลงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเล่นดนตรี ถ้าไม่มีโน้ตเพลงนักดนตรีก็จะเล่นเพลงได้ไม่เหมือนกัน ซึ่งทำให้ทราบว่านักเรียนสามารถบอกประโยชน์จากการอ่านโน้ตได้สามารถอ่านและเขียนโน้ตได้สามารถนำโน้ตที่เขียนขึ้นใหม่ไปปฏิบัติกับเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนมีการกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากการใช้นวัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ในการศึกษากระบวนการคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับยูนิท D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงกระบวนการคิดทางการเรียนดนตรีของนักเรียนระดับยูนิท D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) มีวิธีการคิดที่หลากหลายวิธีที่จะได้มาซึ่งคำตอบในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน สอดคล้องกับ (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ ,2541)ได้กล่าวว่า เด็กในวัยนี้มีการพัฒนาความคิดเจริญขึ้นเป็นลำดับ พร้อมยังสามารถจัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีสมาธิรวมไปถึงการอ่านโน้ตเพลงหรือสัญลักษณ์ของตัวโน้ตในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงนักเรียนสามารถนำความรู้ที่มีจากประสบการณ์เดิมมาประยุกต์และปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการมีความรู้ที่คู่กับการคิดซึ่งทั้งสองอย่างจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาเกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องที่เรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับที่สูงขึ้นได้

ทำให้เห็นว่ากระบวนการแบบเปิด (Open Approach) สามารถช่วยให้ให้นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะเสนอคำตอบที่ตนเองคิด

รวมไปถึงการให้เหตุผลสอดคล้องกับคำตอบของตนเองอย่างมั่นใจ นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งนับได้ว่าการใช้วัตรกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นั้นเป็นรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดีเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้ทราบถึงกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนหรือแม้กระทั่งในการศึกษาความคิดของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนได้รู้ถึงวิธีการคิดของนักเรียนว่าเป็นเช่นไร และสามารถนำวิธีการคิดของนักเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนในคาบเรียนนั้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโอกาสต่อไปได้อย่างเหมาะสม

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการใช้วัตรกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการ แบบเปิด (Open Approach) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลพบว่า นักเรียนในระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ทั้งหมด 73 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ 28.68 คะแนน จากคะแนนเต็มทั้งหมด 30 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนในระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รับรู้ความเป็นมา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รู้คุณค่าดนตรี และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทฤษฎีที่ควรรู้ โดยคิดเป็นร้อยละ 95.62

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 73 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ในการศึกษากระบวนการคิดทางการเรียนดนตรี ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

จากการใช้นวัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคิดทางการเรียนดนตรีของนักเรียน ทำให้ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการคิดในการแก้ไขในสถานการณ์ปัญหาของนักเรียนมักจะมาจากการที่นักเรียนได้มีการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับจินตนาการของตนเองร่วมกับการเรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งมาจากกระบวนการคิดของนักเรียน เพื่อที่จะหาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่ครูผู้สอนเป็นคนกำหนดขึ้น ซึ่งผลงานของนักเรียนได้สะท้อนผลออกมาเกินความคาดหวังของครูผู้สอน นั่นก็คือการที่นักเรียนสามารถบอกวิธีการรักษาเครื่องดนตรีได้โดยที่ไม่มีใครบอกและนักเรียนบางคนยังสามารถสอนวิธีการอ่านโน้ตที่ตนเองแต่งขึ้นใหม่ให้กับเพื่อนได้อีกด้วย ซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนบางคนจะไม่กล้าที่จะแสดงออกแต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นั้นทำให้นักเรียนมีความกล้าที่จะคิดและกล้าที่จะแสดงออกได้อย่างเหมาะสมและมั่นใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการที่นักเรียน มีความสุขและสนุกกับกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำและนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างโดดเด่นอีกด้วย และพบว่าในกระบวนการคิดที่เกี่ยวกับการจัดกลุ่มเครื่องดนตรี นักเรียนรู้จักวิธีการจัดกลุ่มเครื่องดนตรีแต่ละชนิดและสามารถแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยการบอกถึงประโยชน์ในการจัดเก็บเครื่องดนตรีได้ นั่นก็คือ การดูแลรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธีทำให้เครื่องดนตรีมีอายุในการใช้งานได้นานขึ้น จึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการเก็บรักษาดูแลเครื่องดนตรีและเห็น

คุณค่าของเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดี ในการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเพลงที่ฟังก็เช่นเดียวกัน นักเรียนมีการแสดงความรู้สึกที่หลากหลายในการฟังเพลงและสามารถให้เหตุผลประกอบกับคำตอบที่นักเรียนได้ตอบในคำตอบของตนเองได้อย่างหลากหลาย และในการอ่านโน้ตเพลง นักเรียนสามารถนำเพลงที่ตนเองคิดขึ้นใหม่ในคาบเรียน และเพลงที่เคยฟังในชีวิตประจำวันมาเขียนเป็นโน้ตเพลงสั้น ๆ และสอนการอ่านโน้ตเพลงให้เพื่อนในกลุ่มของตนเอง เพื่อที่จะให้เพื่อนร่วมชั้นได้อ่านและท่องโน้ตตามไปด้วยอย่างถูกต้องและสนุกสนาน

สรุปได้ว่า ในทุกกิจกรรมที่ได้มีการกำหนดในการใช้สถานการณ์แบบเปิด (Open Approach) นั้นสามารถทำให้นักเรียนกล้าที่จะคิดและกล้าที่จะแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ และสำหรับการสอนในเนื้อหาที่มุ่งเน้นที่จะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานทางด้านดนตรีหรือคำนิยามศัพท์เฉพาะทางด้านดนตรี จึงสามารถนำวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นี้มาปรับใช้ได้เป็นอย่างดีและรวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ต้องใช้จินตนาการเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดกล้าพูดและกล้าที่จะแสดงออกอย่างมีเหตุผล นักเรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียนไม่ได้ช่วยให้ทราบถึงกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนหรือแม้กระทั่งในการศึกษาความคิดของนักเรียนก็เช่นกัน ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนได้รู้ถึงวิธีการคิดของนักเรียนว่าเป็นเช่นไรและสามารถนำวิธีการคิดของนักเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนในคาบเรียนนั้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโอกาสต่อไปได้อย่างเหมาะสม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) มีผลสรุปดังนี้

นักเรียนในระดับยูนิต D (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ทั้งหมด 73 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนในแบบทดสอบ คือ 28.68 คะแนน จากคะแนนเต็มทั้งหมด 30

คะแนน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการแยกประเภทเครื่องดนตรี การบำรุงรักษาเครื่องดนตรี การเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรี ทฤษฎีพื้นฐานทางด้านดนตรีเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี คิดเป็นร้อยละ 95.62 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่คาดไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่าการใช้นวัตกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาการทางด้านกระบวนการคิดและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องของดนตรีมากขึ้นและทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถทำให้ครูผู้สอนได้รู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการคิดของนักเรียนในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการเรียนดนตรีในโอกาสต่อไปได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ในการสร้างสถานการณ์ปัญหา หรือคำสั่ง เป็นสิ่งที่สำคัญครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญจะต้องช่วยกันระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้สถานการณ์ที่เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงกับผู้เรียน เพราะคำถามเหล่านี้ เปรียบเสมือนกับแผนที่นำทางนักเรียนไปสู่ความสำเร็จของกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ

1.2 ขณะทำการสอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบคำถาม และอธิบายแนวคิดของตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ครูผู้สอนรู้และเข้าใจความคิดของนักเรียนและสามารถนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

1.3 ในการสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมของแต่ละกิจกรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องสรุปผลประมวลความรู้จากสถานการณ์ที่เตรียมไว้ประกอบ

กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนมาเป็นองค์ความรู้ให้นักเรียนฟังอีกครั้งก่อนจบชั่วโมงเพื่อเป็นการสรุปความรู้และให้นักเรียนได้เข้าใจอีกครั้งในภาพรวมที่เหมือนกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ครูผู้สอนในกลุ่มสาระ หรือผู้เชี่ยวชาญ จะต้องมีการทบทวนความรู้ความสามารถและเสียสละเวลาเพื่อที่จะร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

2.2 ในกระบวนการ Lesson Study เป็นการสะท้อนจากครูผู้สอน และครูผู้สังเกตการณ์สอน เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย ควรที่จะทำการสะท้อนผลหลังสิ้นสุดการสอนในทันทีเนื่องจากจะได้เก็บรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 การใช้วัตรกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถช่วยให้ครูผู้สอนได้รู้ถึงกระบวนการคิดของนักเรียนและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงอยากให้ผู้ที่จะทำการวิจัยในครั้งต่อไปได้มีการนำวัตรกรรม Lesson Study ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) นี้ไปทดลองใช้กับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระดนตรีในระดับชั้นต่าง ๆ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์กับครูผู้สอนและนักเรียนต่อไปไม่มากนักน้อย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2541). **จิตวิทยาการสอนดนตรี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชา ทุนุธรรมนอก. (2553). ผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการสอน Open Approach ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิตนา แคมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของครูในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูที่ใช้การศึกษาชั้นเรียน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ และสุลัดดา ลอยฟ้า. (2551). *การศึกษาชั้นเรียน* (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 30(2), 25 – 40.

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). *การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พัชร จันทร์เพ็ง. (2555). แบบฝึกและเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา 217 720 ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).

ไพศาล หวังพานิช. (2536). *วิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: งานส่งเสริมวิจัยและตำรา กองบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วนิดา พรหมบุตร และคณะ. (2555). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้สาระดนตรี ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) โดยวิธีการแบบเปิด*

(Open approach). ขอนแก่น: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
ฝ่ายประถมศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์).

หลักสูตรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์).
(2551). ขอนแก่น: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา
(ศึกษาศาสตร์).